

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 30126/11

Fatma DUMAN ve diğerleri / Türkiye

2 Ekim 2018 tarihinde,

Başkan

Paul Lemmens,

Hâkimler

Valeriu Grițco,

Stéphanie Mourou-Vikström

ve Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Hasan Bakırcı'nın katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ("İkinci Bölüm") Daire olarak toplanarak, 4 Mart 2011 tarihinde yapılan yukarıda belirtilen başvuruyu ve davalı Devlet tarafından sunulan görüşleri ve buna cevaben başvurular tarafından sunulan görüşleri dikkate alarak gerçekleştirilen müzakerelerin ardından, aşağıdaki kararı vermiştir:

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2018. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAY

1. Başvuranların isimlerinin bulunduğu liste, ekte yer almaktadır.
2. Türk Hükümeti (“Hükümet”) ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

Davanın Koşulları

3. Davanın kendine özgü koşulları; taraflarca ifade edildiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir:

4. Yasadışı bir örgüte üye olma şüphesiyle, başvuranların da aralarında bulunduğu on bir kişi, 9 Haziran 2010 tarihinde yakalanmıştır. Aynı gün Hakkâri Devlet Hastanesinde, başvuranlar ile ilgili düzenlenen sağlık raporlarında, başvuranların bedeninde hiçbir darp izine rastlanmadığı belirtilmiştir.

5. Başvuranlar, gözaltına alınmalarının ardından, hep birlikte Hakkâri Emniyet Müdürlüğünde bir hücreye yerleştirilmişlerdir.

6. Başvuranlar, Emniyet Müdürlüğünde geçirdikleri dört günlük gözaltı süreci ile ilgili olarak; doğal ışık, yatak, örtü ve yiyecek yetersizliği ile birlikte, soğuktan şikâyet etmektedirler.

7. Hükümet; dayanak fotoğraf, belge ve bilgileri sunmuştur: söz konusu müdürlükteki gözaltı işleminde kullanılan dört adet hücrenin hepsi 9-12m²'dir ve günlük olarak temizlenmektedir. Gözaltına alınan kişiler, cinsiyetlerine göre, ayrı ayrı hücrelere yerleştirilmişlerdir, başvuranlar ise birlikte kalmayı talep etmiş ve bu nedenle aynı hücreye alınmışlardır. Her hücrede; yüksekte bir cam ile 80 cm genişliğinde duvara sabitlenmiş ve üzerinde yatılabilen bir bank bulunmaktadır. Başvuranlar, hücre sayısının yediye çıkarılmasına ilişkin Eylül 2010 tarihli yenileme ve genişletme çalışmalarından önce, 2 no'lu ve 5 no'lu hücrelerde gözaltına tutulmuşlardır. Söz konusu çalışmaların gerek öncesinde ve gerekse sonrasında, bu hücrede 210 cm ve 280 cm uzunluklarında ve 9 m² alan

kaplayan,sabitlenmiş, üzerinde yatılabilen iki adet bank bulunmaktadır. Ortasından itibaren üst kısmı tamamen demirlerle kaplı olan hücre kapılarının karşısında, koridorda camlar ve radyatörler bulunmaktadır. Ayrıca koridorda; tuvaletler ve duşa kabinler bulunmakta ve 24 saat kullanılabilir. Bu hücrelerde tutulan başvuranların her birine,yatak ve örtü verilmiştir. Günde iki öğün yemek servis edilmektedir.Çok sayıda ek yatak ve örtü mevcuttur ve bunlar,gözültünde tutulanların ihtiyaçları, gözültünde bulunan kişi sayısı-ve hava durumu dikkate alınarak kendilerine dağıtılmaktadır. Ayrıca ek yemekler de servis edilebilmektedir. Başvuranların avukatı; gözültü işlemleri süresince, altı defa müvekkilleriyle görüşmüştür. Başvuranlar, hâkimler tarafından sorgulanmaları amacıyla adliye binasına sevk edilirken, duvara sabitlenmiş bir masa ve iki bank ile donatılmış bulunan, 9m²'lik bir hücrede tutulmuşlardır.

8. Doktorlar tarafından 11 Haziran 2010 tarihinde saat 02.00'da düzenlenen sağlık raporlarında; başvuranların, aynı gün sağlık kontrolünden geçmeyi reddettikleri belirtilmektedir. Başvuran Duman; yatağını diğer üç kişiyle paylaşmak durumunda kalmış olması nedeniyle sırt ağrısı çektiğini belirtmiştir. Başvuran Çiftçi; örtüyü diğer bir kişiyle paylaşmak durumunda kalmış olması nedeniyle hastalandığından ve gözültünde servis edilen yemeklerin yetersiz olduğundan şikâyet etmektedir. Doktora göre, başvuran Çiftçi'de grip belirtileri bulunmuştur.

9. Başvuranlar;12 Haziran 2010 tarihinde,avukatları refakatinde yapılan polis sorguları süresince, susma haklarını kullanmışlardır.

10. Başvuranlar; aynı gün bir doktor tarafından muayene edilmişler ve doktor tarafından düzenlenen raporlar kapsamında,başvuranların bedenlerinde hiçbir darp izine rastlanmadığı belirtilmiştir.

11. Başvuranlar; avukatları refakatinde sorgulandıktan sonra, 13 Haziran 2010 tarihinde, Hakkâri Sulh Ceza Mahkemesi tarafından tutuklanmıştır.

12. Mevcut başvuruda başvuranlar; gözaltı işlemlerini yürüten ve hastaneye sevk edilmeleri işlemlerini gerçekleştiren polis memurları hakkında şikâyetle bulunmuşlardır. İlgililere göre; gözaltı hücresi havalandırılmamış olup, doğal ışığı bulunmayan, yalnızca tek bir yatağı bulunan bir hücredir ve dört adet örtü verilmesi gerekirken, iki adet örtü verilmiştir. Dolayısıyla, başvuranlar uygun olmayan koşullarda uyumak durumunda kalmışlar ve gece boyunca üşümüştür. Ayrıca ilgililer; gözaltına alındıktan sonra, hastaneye sevk edilirken araçta yanlarında bulunan erkek bir polis memuru tarafından taciz edildiklerinden de şikâyet etmişlerdir. Başvuranlar, adliye binasında birkaç saat süresince buldukları hücrenin maddi koşullarından da şikâyet etmişlerdir: yerde sigara izmaritleri bulunması, nem, duvara sabitlenmiş beton bankın oturmak için soğuk olması. Ayrıca başvuranlar; Bitlis Cezaevine varmalarını müteakiben, giysilerini çıkarmaları istendikten sonra, erkek bir doktor tarafından muayene edilmesinden şikâyet etmişlerdir.

13. Savcı, 4 Şubat 2011 tarihinde, devlet memurlarının soruşturulmasına ilişkin yürüttüğü idari bir aşamanın ardından; Hakkâri Meteoroloji Müdürlüğünden, başvuranların gözaltı işlemlerinin yürütüldüğü tarihler arasında yaşanan ortalama hava sıcaklığını istemiştir. Yetkilinin, 7 Şubat 2011 tarihli yanıtında; 11 Haziran ve 15 Haziran 2010 tarihleri arasında santigrat olarak azami ve asgari dereceler belirtilmiştir. Bu dereceler şu şekildedir: 28/14, 29/16, 31/16 ve 31/19.

14. Savcı, 8 Şubat 2011 tarihinde; sağlık raporlarını, gözaltı kayıtlarının bir örneğini ve gözaltı hücrelerinin fotoğraflarını dosyaya eklemiştir.

15. Bitlis Cumhuriyet savcısı, 23 Mart 2011 tarihinde, istinabe yoluyla başvuranların ifadelerini almıştır. Başvuranlar Sağın ve Duman; polis aracının arkasında oturan polis memurunun alkol koktuğunu, diğer memurlar ile konuşurken sıklıkla hareket ettiğini, aracın zıplamasına neden olan kötü yollar ve virajlar sebebiyle, söz konusu polisin bedenini sıklıkla

kendi bedenlerine temas ettirdiğini ve bu durumun rahatsız edici olduğunu belirtmişlerdir.

16. Savcı, 26 Mayıs 2011 tarihinde; şüpheli olarak beş polisin, bunun yanı sıra görgü tanığı olarak da diğer bir polisin ifadelerini almıştır. Söz konusu polisler; yukarıda belirtilen gözaltı koşullarının ayrıntılarını vermişler ve ayrıca başvuruların, bu koşullardan rahatsız olduklarını dile getirmediklerini de belirtmişlerdir. Aracın arkasında oturan polis, taciz iddialarını kabul etmemiş ve söz konusu sevk işlemi için görevlendirilmek üzere, hiçbir kadın polis memurunun, anılan saatte uygun olmadığını belirtmiştir.

17. Savcı, 8 Ağustos 2011 tarihinde, kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir. Savcı; yukarıda belirtilen unsurları dikkate alarak, başvurular tarafından ileri sürülen koşulların ve olayların, kötü muamele teşkil etmediğine dair kanaatini belirtmiştir. Bu karar hakkında; başvurular tarafından yapılan itiraz, Van Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 7 Ekim 2011 tarihinde reddedilmiştir.

ŞİKÂyetLER

18. Başvurular, Sözleşme'nin 3. maddesini ileri sürerek, gözaltı işlemleri süresinde bulunduruldukları koşullardan şikâyet etmektedirler: Doğal ışığın yetersizliği, soğuk olması, dört kişi olmalarına rağmen yalnızca bir yatak ve iki örtü verilmiş olması. Başvurular, her gün iki öğün yemek verilmesine rağmen, yemek miktarının yetersiz olduğunu belirtmektedir. Ayrıca başvurular, gözaltına alınmaları sonrasındaki tıbbi kontrol için sevk edilmeleri sırada, yanlarında bulunan bir erkek polis memuru tarafından taciz edildiklerinden şikâyet etmektedirler. Ayrıca başvurular; adliyede, birkaç saat boyunca bulunduruldukları hücrenin maddi koşullarından da şikâyet etmektedirler: yerde bulunan sigara izmaritleri, nem, betondan olan bankın oturmak için soğuk olması.

19. Öte yandan başvuranlar; Sözleşme'nin 6. ve 13. maddelerini ileri sürerek, yukarıda belirtilen koşullarda ve bu koşullardan dolayı uykusuz ve dolayısıyla yorgun bir halde sorgulandıklarını iddia etmektedir. Başvuranlar, sorgulama yöntemlerinin yasaya aykırı olduğunu değerlendirmekte ve bu uygulamalara itiraz etmeye imkân sağlayan etkin başvuru yolundan yoksun bırakılmalarından şikâyet etmektedirler.

20. Ayrıca başvuranlar;Sözleşme'ye Ek 12. no'lu Protokolün 14. maddesini ileri sürerek, Kürt asıllı olmaları nedeniyle, kötü muamele gördüklerini iddia etmektedirler.

HUKUKÎ DEĞERLENDİRME

21. Özellikle başvuranlar;Hakkâri'de, Haziran 2010 yılında, haklarında uygulanan gözaltına işlemlerinin maddi koşullarından şikâyet etmektedirler ve aşağıda yer alan Sözleşme'nin 3. maddesini ileri sürmektedirler:

"Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz. "

22. Hükümet, ileri sürülen maddi koşulları açıklamış (yukarıda 7. paragraf) ve başvuranların şikâyetleri üzerine yapılan soruşturma süresince gerçekleştirilen işlemlerin ayrıntılarını vermiş (yukarıda 13-16. paragraflar) ve Mahkeme'yi, başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermeye davet etmiştir.

23. Tutukluluk koşulları hususundaki genel ilkeler için, Mahkeme *Horshill/Yunanistan* (No. 70427/11, §§ 43-53, 1 Ağustos 2013),*Gürcistan/Rusya (I)* ([BD], No.13255/07, § 192, AİHM 2014 (özetler), *Muršić/Hırvatistan* [BD], No. 7334/13, §§ 96-101, 20 Ekim 2016 ve *Rezmiveş ve diğerleri/Romanya*, No. 61467/12 ve diğer 3 başvuru, §§ 71-80, 25 Nisan 2017) kararlarına atıfta bulunmaktadır.

24. Mahkeme; bir kötü muamelenin, Sözleşme'nin 3. maddesinin kapsamına girmesi için, asgari ağırlık seviyesine ulaşması gerektiğini hatırlatmaktadır. Bu asgari seviyenin değerlendirilmesinde;davanın verilerinin bütünü, özellikle muamelenin süresi ve fiziki ve zihinsel etkileri, bazen de mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi unsurlar dikkate alınacaktır.Öte yandan tutukluluk koşullarının değerlendirilmesinde;anılan koşulların ardı ardına gelen etkilerini ve başvuranın spesifik iddialarını da dikkate almak gerekir. Ayrıca başvurunun özel koşulları altında,kişiye uygulanan tutukluluk süresinin de dikkate alınması gerekmektedir (yukarıda belirtilen *Muršić*, §§ 97 ve 101).

25. Somut olayda Mahkeme; başvuranların, gözaltı işlemleri süresince buldukları hücrenin kalabalığından şikâyet etmediklerini kaydetmektedir. Başvuranlar,yatak ve örtü eksikliğinden şikâyet etmektedirler. Hâlbuki Hükümet, başvuranların her birine bir yatak ve bir örtü verildiğini belirtmektedir. Başvuranlar tarafından ileri sürülen, soğuk hava ile ilgili şikâyetleri üzerine Mahkeme; savcının Meteoroloji Genel Müdürlüğünden,ilgililerin gözaltı işlemleri süresince yaşanan asgari ve azami hava sıcaklıklarını istediğini gözlemlemektedir. Bu hava sıcaklıkları, 33-14 santigrat derece arasında değişiklik göstermektedir (yukarıda 13. paragraf).

26. Taraflar, günde iki öğün yemek verilmesinde hemfikirlerdir; ancak başvuranlar, yiyeceklerin yetersiz miktarından şikâyet etmektedir. Hükümet, koşulları belirtmeksizin, ek yemeklerin sağlanabildiğini (yukarıda 7. paragraf) belirtmektedir.

27. Yukarıda açıklanan bilgileri dikkate alarak Mahkeme; ilgili hususu şu şekilde değerlendirmiştir:

- başvuranlar; en azından iki örtüye, bir yatağa ve 80 cm genişliğinde duvara sabitlenmiş iki adet banka sahip olmuşlardır (yukarıda 7. paragraf),
- ortalama hava sıcaklığı, korunmak için özel önlem almayı gerektirecek düzeyde değildir.

- hücrenin yüksek kısmında bir pencere ve koridorda pencereler mevcuttur ve

- başvurulara günde iki öğün yemek servis edilmiştir.

28. Söz konusu koşulların, nispeten dört gün gibi kısa süreliğine devam ettiğini de dikkate alarak Mahkeme; başvuruların durumunun, Sözleşme'nin 3. maddesinin uygulama alanına girmesi için yeterince ağırlık seviyesine ulaşmadığı kanaatine varmaktadır (yukarıda belirtilen *Muršić*, §§ 97-98).

29. Adliyede, Hâkimler tarafından yapılacak sorgularını beklerken, başvuranların oturduğu, duvara sabitlenmiş olan, beton bankın oturmak için soğuk olması, nem ve yerde sigara izmaritlerinin bulunması gibi koşullar ile ilgili olarak ise Mahkeme; başvuruların yalnızca birkaç saat süresince bu koşullar altında kalmış olmaları nedeniyle bu koşulların, asgari ağırlık seviyesine ulaşılmadığını değerlendirmektedir.

30. Sonuç olarak, başvuruların sevki sırasında, yanlarında oturan bir erkek polis memuru tarafından taciz edilmeleri ve bir erkek doktor tarafından muayene edilmeleri iddialarıyla ilgili olarak ise Mahkeme; bu şikâyetlerin uygun bir şekilde incelenmesine imkân verecek yeterince ayrıntının, başvurular tarafından verilmediğini değerlendirmektedir.

31. Yukarıda belirtilenleri dikkate alarak Mahkeme; başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

32. Başvurunun geriye kalan kısmıyla ilgili olarak ise; uhdesinde bulunan bütün unsurları dikkate alarak ve ileri sürülen iddiaları da değerlendirmek için yetkili olması nedeniyle Mahkeme; Sözleşme tarafından güvence altına alınan hakların ve özgürlüklerin ihlal edildiğine dair hiçbir görünüm tespit etmemektedir. Dolayısıyla Mahkeme; bu şikâyetlerin kabul edilemez olduklarına karar vermiştir.

DUMAN VE DİĞERLERİ / TÜRKiYE KARARI

Bu gerekçelerle Mahkeme, Oy Birliđiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilmiş; 25 Ekim 2018 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı

Paul Lemmens

Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Başkan

EK

1. Fatma DUMAN, 1980 doğumludur ve F. Timur tarafından temsil edilmektedir.
2. Emine AKBOĐA, 1982 doğumludur ve F. Timur tarafından temsil edilmektedir.
3. Hamdiye ÇİFTÇİ, 1986 doğumludur ve F. Timur tarafından temsil edilmektedir.
4. Hüsna SAĞIN, 1985 doğumludur ve F. Timur tarafından temsil edilmektedir.